

## מראי מקומות- שבועות מ"ח

כתובתה לכ"ה שנים, מפסדת כתובתה, דאמרי' דמחלה. וע' בקצות (י"ב, א') שהביא בשם המהרש"ל דיש להביא רא' מכאן דמחילה בלב מהני, שהרי לא אמרה כלום, ומ"מ מהני מחילתה לבטל החוב, ושוב אין יכולה לחזור ממחילה זו, דהא חלה. אולם כ' הקצות לדחות דכיון דהכל יודעים דכיון דלא תבעה לכ"ה שנים דמחלתה, א"כ שוב לא הוי דברים שבלב, וא"כ שפיר מהני מחילתה. אבל מי שמוחל בלבו ואין שום אדם יודע בלתי הוא שהי' בלבו, שפיר י"ל דמה שבלבו אינו כלום.

(ד) **הא מני ב"ש** היא דאמרי שטר העומד לגבות כגבוי דמי- ע' בקונטרס הספיקות (ה', ד') שהביא מש"כ הבעל התרומות דאי קדמי יתמי המלוה ותפסי מנכסי יתמי דלוה, אע"ג דמת לוה בחיי מלוה, ואמרי' דקיי"ל כרב ושמואל, מ"מ אי תפסי לא מפקינן מינייהו. וע"ש באות ה' דהביא מש"כ התומים, דמה דלא מפקינן מינייהו, היינו משום דכמו דאמרי' כאן דלפי ב"ש דאמרי' דשטר העומד לגבות כגבוי דמי, וא"כ הו"ל ממון גמור להוריש לבניו, ולא רק שבועה, א"כ ה"ה היכא דתפסי היורשין, דבזה לכ"ע הו"ל כגבוי דמי, ולכן שפיר מוריש הממון לבניו. אולם כ' הקונט"ס דלא דמי, דלא שייך זה אלא אם הוי כגבוי בחיי המלוה, דאז י"ל דהו"ל כגבוי והוריש ממון לבניו, אבל אם בשעת מיתת המלוה לא הי' שום ממון אצלו, ורק שבועה, ואין אדם מוריש שבועה לבניו, א"כ מה שייך כלל שיהי' תפיסה שלהם מהני. ולכן הוא ביאר דכוונת הבעל התרומות דתפיסה מהני אינו משום דע"י תפיסה הו"ל כגבוי, אלא הוא משום דבאמת לא קיי"ל כרב ושמואל, אלא כר"א, אלא דמשום כבודם של רב ושמואל פסקינן כרב ושמואל, אבל אם דן דיין כר"א, לא מפקינן מינייהו, כיון דבאמת הדין הוא כוותי' דר"א. וא"כ, כ' הקונט"ס דזהו כוונת הבעל התרומות, דכ' לשון דעביד איניש דינא לנפשי', והביאור בכוונתו הוא דכיון דעביד איניש דינא לנפשי', א"כ הו"ל כמי שעבדו הדין לנפשייהו ותפסי, הו"ל

(א) **א' אומר גבוה ב' מרדעות, וכו'- ע' בש"ך** (חו"מ ל"א, א') שהביא מה שנסתפקו החכמי בריסק בענין ע"א שמכחיש ע"א אם אמרי' דיכולים לצרף להעיד ביחד או לא, דהא אין א' מהם הוכחש מב' עדים. ותמה התומים (שם), הא לכאור' גמ' מפורשת היא, דהא הק' הגמ' כאן מע"א שמכחיש ע"א דמצטרפין לעדות אחרת על שי' ר' חסדא לענין ב' עדים, אלמא דאפי' ע"א שמכחיש ע"א ס"ל להגמ' דצריך להיות כמו ב' עדים שמכחישים ב' עדים, וא"כ יוצא דאף לפי ר' הונא, דזו באה בפני עצמה ומעידה, מ"מ כמו דאמרי' בב' כתי עדים דאינם מצטרפים יחד, כן לענין ע"א שמכחיש עד א' (וע' במשפט יהונתן על התומים שם, שכ' שכן הק' בביאור הגר"א [שם], שכ' שאינו יודע ספיקת החכמי בריסק, שהרי גמ' ערוכה היא כאן). וכ' הנתיבות (שם) לחלק, דכאן (בהא דעדות החודש) בא העד א' יחד עם חבירו בתורת כת של עדים, ובזה הוי ממש כב' עדים, דאינו אומר בדדמי, וא"כ שפיר הוי כמו תרי ותרי. אבל הנידון של חכמי בריסק הוא בע"א שבא בתורת ע"א, דשם אמרי' דלמא אמר בדדמי, ובזה נסתפקו החכמי בריסק (דהא בלא"ה לכאור' אין מקום לספיקם, דמ"ש ע"א המכחישים מב' עדים המכחישים, סכ"ס הא א' מהן ודאי משקר, אבל אם הספק הוא דאולי אמרו בדדמי, א"ש).

(ב) **אמר רבא, הוא ואחר מצטרפין לעדות אחרת של ר"ח- הק' רעק"א** (בגלה"ש), הא רבא לשיטתו ס"ל דרע לשמים כשר לעדות, דהא אינו רע לעדות (ממון), א"כ לכאור' שפיר מצטרפין לעדות ממון, דהא עדותן על הלבנה הוא רק רע לשמים. וע' באור שמח (עדות כ"ב, א', ד"ה נסתפקו) שכ' דעל כרחין יש לתלות דמשום חימוד ממון עביד לזה, משום הסעודות שעשו בירושלים, או מזונות שלקחו עמהן, וכו', וא"כ שוב הו"ל כאוכל נבלות לתאבון דפסול גם לרבא.

(ג) **מתה, יורשיה מזכירין כתובתה עד כ"ה שנים- פרש"י**, דאם מת בעלה ולא תבעה

יש מקום לומר שאין מקילין כ"כ על היורשים, כיון דלאו יתומים ניהו, רק אחים של המת, קמ"ל דגם זה לא חשיב הוספה, ושפיר נכלל בדין רב ושמואל, דהא יתכן דגם אחי המת יהיו קטנים. **וע"ע ברא"ש (ט"ו) ש"כ** לדון בכל חשוד, וכו', שבא ליפרע מנכסי יתומים, דאינו יכול לישבע, האם אמרי' דגם זה הוי בכלל הא דהא דרב ושמואל דבכה"ג אין גובין מן היורשים, או דזהו בכלל הא דלא לוסף עלה, ע"ש מש"כ בזה.

(ח) **השתא דלא איתמר הלכתא לא כרב ושמואל** וכו' - כ' תוס' בב"ב (סב:) דנראה מכאן דכל היכא דלא איתמר הלכתא כמר ולא כמר, והדיין ס"ל כא' מהן, מה דעבד עבד, ואם אינו יודע, אמרי' המע"ה.

(ט) **הכי קאמר, ואלו נשבעין שלא בטענת ברי** אלא בטענת שמא - ע' בנתיבות (צ"ג, א') דפי' דמה שנשבעין בטענת שמא היינו דוקא בטענת שמא, דאילו בטענת ברי אינו יכול להשביעו, דכיון שיש להנחבע חזקה דאין אדם מעיז, אינו יכול להשביעו שבועה חמורה, רק שבועת היסת. אולם ע' בריטב"א בהמשך הסוגיא, בענין הא דחלקו שותפין והאריסין אינו יכול להשביעו, דפי' דדוקא בטענת שמא אינו יכול להשביעו, אבל בטענת ברי יכול להשביעו, ומבואר דס"ל דמה דאמרי' כאן דאלו נשבעין שלא בטענת ברי אלא בטענת שמא, היינו דאין צריך טענת ברי, וגם יכול להשביעו ע"י טענת שמא, אבל ודאי גם בטענת ברי יכול להשביעו.

(י) **והוא שיש טענה ביניהם שתי כסף - פרש"י**, שזה טענו שמא עכבת משלי שתי כסף, וזה מודה לו במקצת, דקרובה הוא לשבועה דאורייתא, אלא דטענת שמא הוא. אולם ע' ברי"י מיגש ש"כ דאין צריך להיות מודה במקצת, אלא סגי בהא דחושד אותן בעל הבית בכך, שנטל ב' כסף, והן כופרין ואומרים לא נטלנו לך כלום. וע' ברמב"ם (שותפין ט', ב') שג"כ כ' כן, דמיירי שחשוד אותו בב' כסף, ולא כ' דצריך להיות מודה במקצת. וכ' הכסף משנה דס"ל דכיון דמעיקרא ס"ד בלא שום טענה משבעין להו,

כאילו דיין א' פסק להם כר"א. וכיון דבדיעבד קי"ל כר"א, א"כ שפיר לא מפקינן מיניהו מה שתפסו.

(ה) **ב"ש היא דאמרי שטר העומד לגבות כגבוי דמי - רעק"א** (בגלה"ש) ציין לדברי הב"ח (חו"מ ער"ה, ד'), דכ' שם דקיי"ל שטר העומד לגבות כגבוי דמי. וע"ש בטור הוצאת מכון ירושלים דהביאו מה שהק' הכנה"ג (הגה"ט אות ו') על מש"כ הב"ח דקיי"ל דשטר העומד לגבות כגבוי דמי, שהרי לא קיי"ל כן, דזהו ש"י ב"ש ואנן כב"ה, קיי"ל, וצ"ע.

(ו) **אטו ערבא לאו בתר יתמי אזיל - ע' ברשב"א** שהביא שהרמב"ן הביא ראי' מסוגיין דכשם שאין נפרעין מן היתומין עד שיגדלו, כך אין נפרעין מן הערב של יתומין עד שיגדלו, דערב בתר יתמי אזיל. וכ' הרשב"א דאין ראי' מכאן, דהכא אם אינו נפרע מן הערב, לא יפרע מן היתומין לעולם, והלכך אם אתה אומר שיפרע מן הערב נמצא שיטול מן היתומין מה שאינן חייבין לעולם. משא"כ בעלמא, מה שאין נפרעין מן היתומין הוא משום דחיישינן לצררי, ולאחר שיגדלו יכולין לחפש בזכותם. וא"כ, הערב במקום היתומין קאי, וגם הוא יכול לחפש אחר היתומין לאחר שיגדלו.

(ז) **ההוא דשכיב ושביק אחא, סבר רב"ח למימר** הא נמי דלא לוסף עלה, וכו' - יש לע', הא לכא' כל התקנה הוא בשביל היורשים של הלוה, ואמרי' דאפי' אם יש רק יורשים להמלוה, אפ"ה אינם יכולים לגבות, דהא אין מורישין שבועה לבניו. ומהו הס"ד לומר דאחיו יהי' עדיף מבניו, הא סכ"ס אין אדם מוריש שבועה, ואחיו ג"כ יורש הוא, וגם אין סברא לחוס עליו, וכ"ש הוא. ולכא' י"ל, וכן משמע מדברי הר"י מיגש, דאה"נ, אין כאן שום סברא, אלא דאעפ"כ, כיון דדברי רב ושמואל היו אין אדם מוריש שבועה לבניו, א"כ אעפ"כ שאין סברא לחלק, מ"מ אין מוסיפין על דבריהם ממש. אולם ע' בהערות להגרי"ש אלישיב שהעיר בזה, ויישב ע"פ מש"כ בפ"י ר' חננאל, דנכלל בהה"א של הגמ' היכא דהשאיר הלוה, רק אח, ובזה שפיר

כשהשיבו הכי קאמר נשבעין בטענת שמא,  
די לנו לומר שחידש שהי' שם טענה, ולא  
שהי' שם טענה וכפירה, דהיינו, הודאה  
מלבד הכפירה. וע"ש עוד מש"כ בזה.

**יא) הא שאר שני שבוע מגלגלין- כ' בהערות**  
**להגרי"ש דודאי צ"ל דהגמ' בא ללמד הדיוק,**  
שהרי באמת כל הברייתא מיותרת, שהרי  
ודאי אין שייך לומר דמגלגלין מהלואת ערב  
שביעית, שהרי אין כאן שבועה כלל, וודאי  
אין שייך לגלגל מאותה שבועה, ואין חידוש  
בזה, אע"כ דהחידוש הוא הדיוק.

**יב) אלא אימא נעשה לו שותף או אריס ערב**  
**שביעית ולמוצאי שביעית לזה הימנו,**  
**מגלגלין- פרש"י,** והחידוש הוא דלא אמרי'  
דשביעית משמטת שבועת השותפין ולא  
שותפות, אלא הלואה. וע' בר"י מיגש דפי'  
באו"א, דאין שביעית משמטת אלא חוב ודאי,  
דרך בחוב ודאי קרינן בי' לא יגוש. א"נ, רק  
שבועת התורה שביעית משמטת, דכתיב וזה  
דבר השמיטה, אפי' דבור משמט, אבל  
שבועה שהיא מדרבנן שמיטה אינו משמט,  
דהא לא קרינן בי' לא יגוש.